

СЛОВО ГОЛОВНОЇ РЕДАКТОРКИ

Любі читачі!

Ви тримаєте в руках п'ятий том видання «Наукові записки НаУКМА. Історичні науки». Цьогорічний випуск ми підготували в умовах повномасштабної російсько-української війни. Ця війна зруйнувала наш звичний уклад життя, поставила більшість українців на межу фізичного виживання, змусила переосмислити наші цінності й пріоритети. Ця війна також показала, наскільки небезпечні наслідки може мати маніпулювання й зловживання історією, а тому наскільки важливим є критичне й неупереджене дослідження минулого для виборювання нашої державності сьогодні та її розбудови завтра. Принагідно хочу подякувати нашим авторам, які писали й доопрацьовували свої статті в небачених раніше умовах; нашим рецензентам, які максимально докладалися до того, щоб цей випуск побачив світ. Окрема подяка Оксані Клименко й Тетяні Григор'євій, без ентузіазму і наполегливості яких ми б не зібрали докупи й не опублікували цей том.

Людина, яка змінюється з часом, обживає і осмислює простір навколо себе, – уже традиційно в фокусі нашої тематичної рубрики. Відкривають рубрику дослідження ранньомодерного соціуму. Збірний портрет олицьких зем'ян – клієнтів князя Станіслава Радзивіла – реконструює Маргарита Стафійчук, а Марта Знак аналізує образ ідеального короля, що склався у шляхетичів Руського воєводства і контрастував із їхнім справжнім ставленням до конкретних річпосполитських правителів.

Протест, зміна, внутрішній і зовнішній конфлікт – ознаки людини модерної в цьогорічному випуску. Тетяна Якусик пише про студентів Київської духовної академії, які обстоювали свої інтереси перед адміністрацією закладу в 1859 р. Антон Ситор аналізує трансформативний досвід Євгена Онацького – колишнього діяча Української Центральної Ради, який змінив свої політичні й ідейні погляди упродовж 1920-х рр. Олег Бажан досліджує, як українські дисиденти захищали свої погляди і виживали в умовах радянської репресивної системи.

Окремий акцент цього випуску – просторовий. Любов Галан розглядає радянський стадіон як простір, де неформальні моделі поведінки можуть відкрито конкурувати з офіційними приписами щодо «правильного поведіння» радянських громадян. Роман Любавський аналізує, як путівники другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. малюють образи «соціалістичних міст» у Харкові й Запоріжжі. Часовий і просторовий виміри існування «людини пострадянської» переплітаються у розвідці Наталі Шліхти про те, як українська учнівська молодь бачить радянське минуле.

Декілька статей цьогорічного випуску присвячено історіографічним і джерелознавчим питанням, що дало змогу започаткувати нову рубрику, яка, маємо надію, також стане традиційною. Олександр Ходаківський у своїй статті представляє сучасні підходи до вивчення історії емоцій. Ретельний текстологічний аналіз документів про масштабну пожежу в Києві 1017 р. здійснюють Вадим Арістов і Марина Дегтяренко. Тематичний репертуар приватної книгозбірні

протоігумена Антонія Коцака кінця XVIII ст. досліджує Михайло Тупиця, а реєстр вин Підгорецького замку кінця XIX ст. – Іванна Папа. Візуальні джерела – туристичні листівки Києва зламу XIX і XX ст. – представляє у своїй статті Катерина Дуса.

Том завершує традиційна рубрика «Публікації історичних джерел», у якій наведено джерела про гетьмана Сагайдачного та Хотинську війну 1621 р., які зібрав о. Юрій Мицик.

Ми підготували наш журнал для широкої аудиторії науковців, викладачів, аспірантів, докторантів і усіх, хто цікавиться людиною в історії, сучасними підходами, методологіями та джерелами для її вивчення. Примноження і поширення історичного знання, що зараз є особливо актуальним, бачимо своїм першочерговим завданням. Працюймо для Перемоги разом!

Наталя Шліхта,
головна редакторка видання